

Moskus

Innholdsfortegnelse

Moskus

Publisert 09.04.2018 av Miljødirektoratet

Moskus er en fremmed art, men truer verken økosystemer eller andre arter i Norge. Norges eneste bestand av viltlevende moskus finnes på Dovrefjell, men noen få dyr som hovedsakelig lever på svensk side, kan bevege seg til Femundsmarka på sommerbeite.

Moskusfe har lang tykk gulbrun pels som nesten rekker ned til bakken og kurvete horn. Foto: Bård Bredesen, Naturarkivet.no

Moskusen er egentlig et sosialt dyr og går som regel i flokk. På Dovrefjell er flokkene som regel større på vinteren enn om sommeren. Foto: Bård Bredeesen, Naturarkivet.no

Funn av beinrester viser at moskusen levde i Skandinavia før siste istid. I dag finnes det rundt 300 dyr innenfor et avgrenset område på Dovrefjell. Bildet viser to ganske unge dyr. Foto: Bård Bredeesen, Naturarkivet.no

TILSTAND

200-300 moskus på Dovrefjell

Moskusen er egentlig en fremmed art i Norge, og ble først hentet hit på starten av 1900-tallet.

Dagens bestand av moskus holder til på Dovrefjell. Dyrene telles hver vinter, og bestanden har nå vokst til over 200 dyr.

Ved siste telling våren 2018 var bestanden på minimum 244 individer.

De første moskuskalvene som ble hentet til Norge, ble solgt videre til blant annet dyreparker. Men fordi moskusen var vanskelig å holde i fangenskap og levetiden for dyrene var kort, tok praksisen slutt rundt 1930.

I 1932 ble det for første gang satt ut ti moskus i fjellområdet Dovrefjell i Midt-Norge. Arbeidere ved jernbanen på Dovre hadde funnet beinrester etter moskus fra før siste istid og noen fikk ideen om å sette dyrene tilbake til området. Senere ble to nye dyr satt ut, men dyrene ble borte fra området under krigsårene.

I perioden fra 1947-1953 ble 21 nye moskuskalver satt ut på Dovrefjell. Moskusstammen var liten, så dyrene fikk få kalver og bestanden vokste sakte.

Samtidig døde flere av dyrene av togpåkjørsler, eller de måtte felles fordi de vandret utenfor området. Utover 1990-tallet vokste moskusbestanden mer.

Ca. 50 kalver født hvert år

Den siste tida er det årlig født mer enn 50 kalver på Dovre. Etter 2004 har sykdommer som munnskurv og lungebetennelse redusert tilveksten.

I 2015 ble det født mer enn 70 kalver, men på grunn av sykdom som tok livet av mange var det bare 21 igjen under tellinga i slutten av mars. I tellinga i april 2018 ble det funnet i alt 37 kalver.

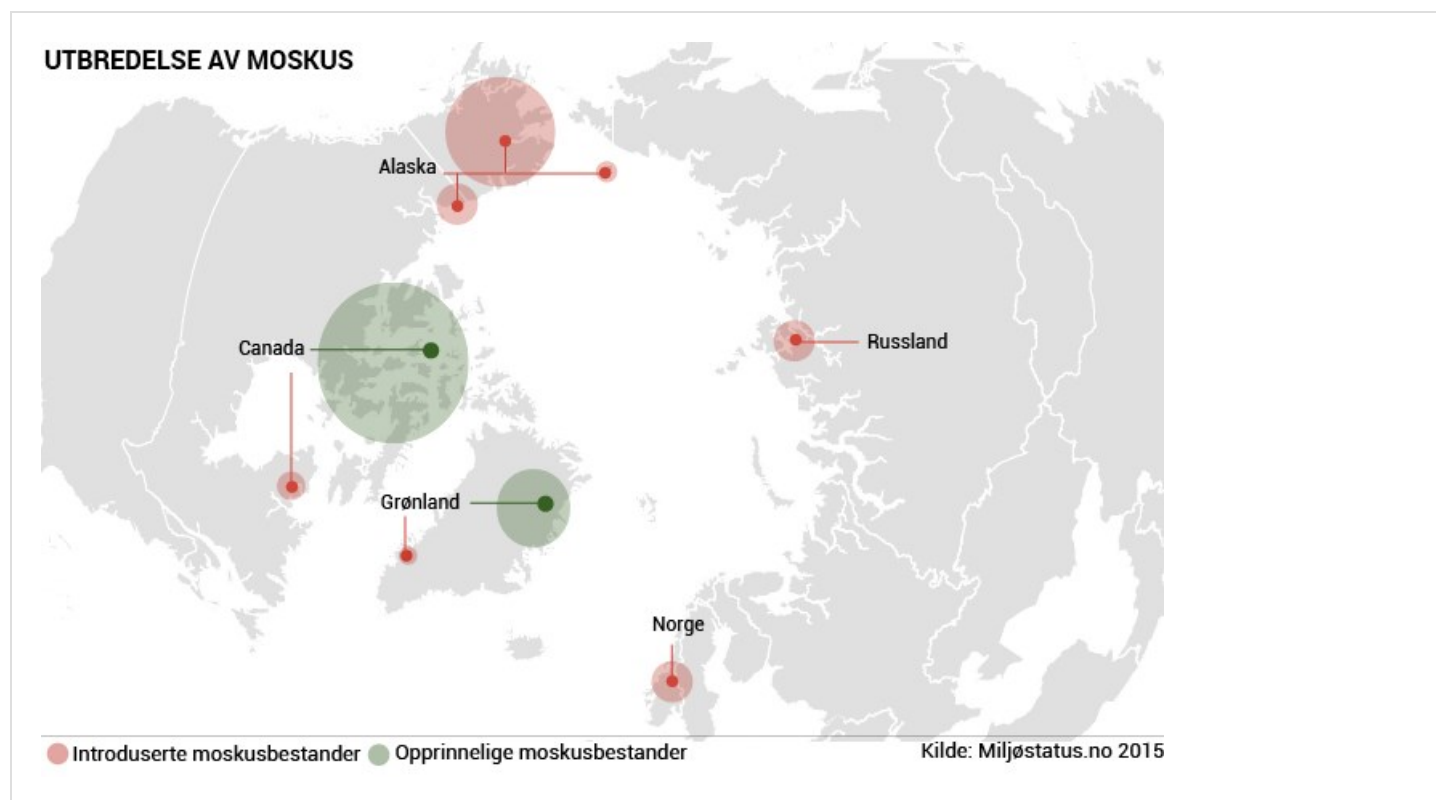
Tildelt kjerneområde

I dag har vi avsatt et kjerneområde på 340 kvadratkilometer i Oppdal, Dovre og Lesja, hvor moskusen skal få utvikle seg mest mulig naturlig. Moskusen benytter hele området. Stor bestand har ført til at flere dyr søker ut av området.

Kartet viser utbredelsen av moskus i Norge. Zoom i kartet for å utforske nærmere, eller klikk på "Utforsk kart".

Slike sesongmessige vandringer aksepteres ut fra dagens forvaltningsplan, men dyr som etablerer seg på vinterbeite utenfor kjerneområdet blir avlivet. Utvandrede dyr som kommer ned til for eksempel vei eller tettbygd strøk, blir også avlivet.

For omtrent hundre år siden fantes det noe moskus på Øst-Grønland og i Canada. Siden har dyrene blitt satt ut flere steder - noen av dem mislykket. I dag finnes moskusbestandene i Alaska, Canada, på Vest-Grønland og i Sibir, i tillegg til Norge.

PÅVIRKNING

Sårbare for sykdom

Moskusen som ble hentet fra Grønland var tilpasset et miljø med få sykdommer og parasitter. Dyrene på Dovre er derfor lite motstandsdyktige mot sykdommer som kan smitte fra husdyr, villrein og annet hjortevilt. I de siste årene har vært flere sykdomsutbrudd av munnskurv og lungebetennelse. Særlig unge dyr blir rammet av sykdom, og dødeligheten blant kalver har i noen år vært stor.

Moskusen er tilpasset et kaldt klima og tåler ikke for mye varme. Klimaendringer gir mildere vintre med mer is og hardere snø, og det kan gjøre det vanskelig for moskusen å finne mat.

Menneskelig aktivitet som friluftsliv og organisert turisme kan også bidra til å stresse moskusen.

Truer ikke økosystemet

I dag finnes det ingen holdepunkter for å hevde at moskusen utgjør noen trussel mot økosystemer eller andre arter på Dovrefjell.

TILTAK

Minst mulig konflikter

Vi ønsker en levedyktig bestand av moskus i Norge. Stammen forvaltes slik at beitene ikke blir nedbeitet og at minst mulige konflikter oppstår mellom moskus og mennesker og villrein og moskus.

Moskusen kan være farlig for mennesker hvis vi blir for nærgående, og det finnes eksempler på nærgående turister som har fått alvorlige skader. Dersom man holder avstand og går rolig unna, er moskusen sjeldent et problem. I tilfeller hvor moskus kommer i konflikt med mennesker, kan jaging i noen tilfeller være et alternativ til avlaving.

Terskelen for å avlive moskus som etablerer seg på utsiden av kjerneområdet er lav, nettopp for å minimalisere konflikter.

Fylkesmannen og Statens naturoppsyn

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag fikk i 1991 delegert ansvaret for forvaltningen av moskus på Dovre. I dag har alle berørte fylkesmenn en viktig rolle i arbeidet med moskus, men det er Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som koordinerer. Statens naturoppsyn ivaretar det praktiske arbeidet, i samarbeid med lokale forvaltningsmyndigheter.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag fikk i 1991 delegert ansvaret for forvaltningen av moskus. Statens naturoppsyn ivaretar det praktiske arbeidet, i samarbeid med lokale forvaltningsmyndigheter.

Moskus

- Klovdyr (i slekt med sau og okse)
- Hannen kalles okse, hunnen kalles ku
- Kan bli 2,5 meter lang og bli 1,4 meter i skulderhøyde. Okser kan bli over 400 kilo, kyr opptil 250 kilo
- Kan bevege seg i 60 kilometer per time
- Levde i Skandinavia for 30 000-100 000 år siden, men overlevde ikke siste istid
- Ble brakt hit på nytt av mennesker, og lever i dag på Dovrefjell og Femundsmark-Rogen